

М. В. Когуч

старший викладач предметної циклової комісії суспільних та філологічних дисциплін, викладач німецької мови Відокремленого структурного підрозділу «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

В. Л. Дем'ян

викладач предметної циклової комісії суспільних та філологічних дисциплін, викладач англійської мови Відокремленого структурного підрозділу «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПРАВА У ЗАКЛАДАХ I–II РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

У статті розглянуто методи і методичні підходи до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням майбутніх фахівців-юристів, проаналізовано нові професійно орієнтовані методи навчання. Висвітлено головні компетенції із іноземної мови, якими має оволодіти майбутній фахівець-юрист, а також принципи організації навчального процесу, спрямовані на формування цих компетенцій. Розкрито актуальність проблеми професійної підготовки в умовах реформування системи вищої освіти у закладах I–II рівня акредитації. Обґрунтовано критерії якості навчання іноземних мов професійного спрямування, серед яких постають іншомовна комунікативна і перекладацька компетенції як важливі складники професійної компетентності майбутніх юристів. Розглянуто важливість вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», зокрема англійської та німецької мов. На основі теоретичного аналізу науково-педагогічної літератури розглянуто проблему іншомовної професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів. Акцентовано увагу на методиці професійно орієнтованого навчання іноземної мови: меті, особливостях, методичних принципах, методичних підходах. Наголошено, що навчання іноземної мови студентів, майбутніх фахівців-юристів має містити комплекс практичного, загальноосвітнього, розвивального, професійного і виховного компонентів. Обговорено питання про використання інтерактивних методів навчання задля кращого опанування студентами іноземної мови за професійним спрямуванням. Розглянуто способи підняття мотивації вивчення іноземних мов, зокрема створення таких умов, у котрих студенти могли б застосовувати свої знання іноземної мови на практиці, орієнтуючись на конкретні сфери застосування. Доведено, що викладачеві потрібно враховувати інтереси студентів і підбирати засоби, форми і методи для задоволення їхніх мовних потреб у межах майбутньої професійної діяльності. Зроблено висновки щодо кінцевої мети навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі I–II рівня акредитації.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, майбутній фахівець, професійна підготовка, іноземна мова, методичний підхід, навчальна мотивація.

Постановка проблеми. Розширення економічних, політичних і науково-технічних зв'язків із закордонними країнами, участь вітчизняних спеціалістів у міжнародних наукових конгресах, симпозіумах, промислово-торговельних ярмарках, налагодження контактів із іноземними фірмами, створення спільних підприємств – все це потребує від дипломованих спеціалістів високого рівня володіння іноземною мовою. Поряд із глибокими професійними знаннями випускник вищої школи має добре володіти іноземними мовами не лише для вдосконалення професійної майстерності,

але і для підвищення свого культурного рівня, світогляду та ерудиції. Із розвитком суспільства і появою інноваційних технологій нині дуже важливого значення набули іноземні мови. Якщо раніше вони були необхідні тільки для перекладачів, дипломатів, політиків, то нині немає такої сфери людської діяльності, де б не використовувались іноземні мови. Знання іноземних мов – це ключ до успіху у сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та оброблення величезних обсягів інформації набуває все більшого значення. Нині володіння іноземною мовою є невід'ємною части-

ною професійної діяльності сучасного фахівця будь-якого профілю. Фахівець-юрист посідає особливе місце у суспільстві. Він вирішує різні складні життєві питання і проблеми соціального, політичного, економічного та міжнародного характеру. Вивчення іноземних мов та їхня роль у професійній діяльності майбутніх фахівців права формує вимоги до їхніх професійних знань і вмінь. Отже, фахівець-юрист має не тільки вміння спілкуватись іноземною мовою, але і володіти знаннями і вміннями професійного спілкування для ведення ділових переговорів іноземною мовою.

Проблемам вивчення сучасних методичних підходів до навчання іноземних мов присвячено праці І.О. Зимньої, Н.І. Замкової, О.С. Любченко, В.М. Грищенко та інших.

Проблеми викладання іноземної мови за професійним спрямуванням висвітлено у публікаціях таких авторів, як Н.Д. Гальскова, Т.М. Каменева, Т.М. Корж, Л.Я. Личко, Г.А. Гринюк, Ю.В. Манько, О.П. Петрашук, О.М. Середя, І.М. Мельник, Н.М. Одегова та інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Незважаючи на вагомий науковий напрацювання, питання про вивчення сучасних методичних підходів до навчання іноземної мови майбутніх юристів у вищих навчальних закладах I–II рівня акредитації потребують подальшого дослідження. Наукові дослідження теорії і практики вищої професійної освіти у працях Ю. Зазвягинського, В. Краєвського, Л. Кондрашової, С. Гончаренко та інших науковців доводять, що актуальний нині компетентнісний підхід спрямовується на забезпечення спроможності майбутнього фахівця відповідати новим запитам професійної діяльності, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку і реалізації себе у майбутній юридичній професії. Аналіз методичних праць сучасних науковців указує на те, що окремі види компетенцій майбутніх юристів, які входять до складу їхньої професійної компетентності, хоча і ставали предметом дослідження, проте питання, пов'язані із розробленням дидактичного забезпечення процесу їх навчання іноземної мови професійного спрямування на основі принципів компетентнісного підходу (І.Алексеева, Л. Демчук, К. Шапошников), дотепер залишаються не досить узгодженими.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є висвітлення та обґрунтування моделі організації навчання майбутніх юристів іноземної мови професійного спрямування методом компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням охоплює забезпечення взаємозбагачувального обміну інформацією за допомогою використання іноземної мови, набуття комунікативних умінь для вирішення професійних проблем і завдань [1, с. 210].

Навчальна дисципліна «Іноземна мова» – необхідний елемент теоретичної, методологічної і спеціальної підготовки юристів. Одним із найважливіших завдань сучасної підготовки майбутніх юристів у вищих навчальних закладах є підготовка до професійного спілкування іноземними мовами, а саме надання студентам певних знань, формування в них умінь і навичок, які забезпечують відповідний рівень їхньої професійної діяльності. Адже зростаючі зовнішньоекономічні контакти посилюють значення оволодіння іноземною мовою, оскільки гарантують професійне спілкування, ділове листування, ведення переговорів і неофіційних бесід, що посилюватиме ефективність професійної діяльності. Головна мета дисципліни «Іноземна мова» полягає у формуванні комунікативних компетенцій у студентів – умінь і навичок здійснювати спілкування в усній і письмій формі у межах професійної сфери. Основним завданням студентів є оволодіння знаннями фахової термінології і набуття вміння використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно-орієнтованих завдань.

Професійно орієнтоване вивчення іноземних мов будується не тільки на основі загальнонавчальної міжстильової лексики, але і значною мірою на лексичі, властивій для певної професійної групи, тобто «на тій лексичі, яка використовується в мові людей, об'єднаних спільною професією» [2].

Умовами для професійно орієнтованого навчання іноземної мови студентів юридичних факультетів є їх ознайомлення із загальною та юридичною терміносистемами права, читання аутентичних текстів, формування в них навичок самостійної роботи зі створення індивідуального словника, оволодіння навичками усного професійного спілкування на прикладах найпоширеніших ситуацій повсякденного спілкування, потрібних для професійної комунікації [3, с.10].

Задля підвищення інтересу дуже важливо зацікавити студентів у вивченні іноземної мови загалом, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність і значущість володіння іноземною мовою як неповторним засобом міжкультурного спілкування. Зазвичай це відбувається на першому і другому курсах, коли предмет «Іноземна мова (англійська, німецька)» викладається як загальноосвітня дисципліна. Але вже і на цьому етапі студенти вивчають теми, наближені до професійного спрямування, наприклад «Вибір професії», «Працевлаштування», «Моя майбутня професія», «На митниці. Митний контроль. Паспортний контроль» тощо. Вивчаючи ту чи іншу тему, студентам пропонується розігрувати ситуації, уживаючи діалоги.

Пошук методів для підвищення інтересу студентів до вивчення іноземної мови показав, що, на нашу думку, комунікативний підхід є дієвим та

ефективним, адже кінцева мета вивчення іноземної мови – комунікативна.

Комунікативний підхід є наслідком усіх раніше використовуваних методів і нині є найбільш поширеним методом у мовних школах. Акцент робиться на здатності спілкуватись у різних контекстах і ситуаціях: перемовини, розповідь, порівняння, опис, прохання про щось. У цьому методі здатність говорити є дуже важливою і практикується досить інтенсивно, проте не нехтують граматику і написанням. Вивчення граматики не є ізольованим, а відбувається у контексті. Різноманітні вправи і завдання спрямовані на досягнення студентами вільного спілкування [4].

Вправи із мовлення, що сприяють засвоєнню нормативного мовлення у фонетичному, лексичному і граматичному аспектах, мають бути комунікативно спрямованими, відігравати допоміжну роль, використовуватись у контексті з комунікативними завданнями і бути підпорядкованими їм. Зокрема, Н.Л. Замкова вважає, що головним принципом формування навичок професійної діяльності є принцип професійної спрямованості змісту і процесу навчання. Вона стверджує, що цей принцип забезпечує ефективність формування професійних якостей, а саме комунікативних умінь майбутніх спеціалістів. «Реалізація цього принципу можлива за умов виконання чотирьох підпринципів: моделювання професійно-комунікативної поведінки у ситуаціях професійної діяльності, особистісно орієнтованого спілкування під час вивчення іноземної мови, рольової організації навчального матеріалу і навчального процесу, врахування вікових та індивідуальних особливостей» [5, с. 94].

В останні роки в освіті, зокрема у вищих навчальних закладах, з'являються нові методи, спрямовані на розвиток комунікативних знань, покращення навичок мовлення. Все частіше піднімається питання про використання сучасних інноваційних технологій у навчанні іноземних мов. Застосування інноваційних технологій сприяє розвитку пізнавальної активності студента. Досвід роботи показує, що використання нових і сучасних джерел, засобів інформації підвищує у студентів інтерес та мотивацію до навчання.

Висновки і пропозиції. Отже, процес навчання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» передбачає реалізацію певних цілей. Провідною є практична мета, спрямована на формування у студентів спеціальної комунікативної компетенції, яка визначає мову як засіб спілкування. Крім неї, у навчальному процесі реалізуються виховна, освітня і розвивальна цілі. Всі вони досягаються у комплексі, підпорядковуються основній меті, реалізуються під час її досягнення і сприяють таким чином різнобічному розвитку особистості студента. Вивчення іноземної мови професійного спрямування має відбуватися паралельно із вивченням профільних дисциплін. Не знаючи основ спеціальності та базової юридичної термінології рідною мовою, студенти будуть не готові сприймати іншомовний навчальний матеріал із галузі права. Тому ми вважаємо, що професійно орієнтоване вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням (англійська, німецька) має передбачати одночасний процес вивчення іноземної мови і майбутньої спеціальності.

Список використаної літератури:

1. Лебедева М.О. Особливості викладання англійської мови професійного спрямування студентам юридичного факультету. *Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі* : матеріали конференції. Київ, 2013, НТУУ "КПІ". С. 204–213.
2. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_3/23.pdf
3. Азарова Н.В. Інтерактивні технології навчання майбутніх правників. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2011. Вип. 39. Ч. 2. С. 7–13.
4. URL: <https://speak-up.com.ua/news/5-naibilsh-populiarnyh>
5. Замкова Н.Л. Формування професійних якостей майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі вивчення іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 254 с.

Kohuch M., Demian V. Methods of increasing interest and methodical approaches to studying of professional oriented foreign languages of future specialists for educational institutes of I–II level of accreditation

The article considers methods and methodological approaches to the study of a foreign language in the professional direction of future lawyers, and analyzes new professionally oriented teaching methods. The main competencies in a foreign language, which should be mastered by a future lawyer, and the principles of organization of the educational process aimed at the formation of these competencies are highlighted. The urgency of the problem of professional training in the conditions of reforming the system of higher education in the institutions of the I–II level of accreditation is revealed. The criteria of quality of teaching foreign languages of professional orientation are substantiated, among which there are foreign language communicative and translation competences as important components of professional competence of future lawyers. The importance of studying the discipline “Foreign language for professional purposes” is considered, in particular, English and German. Based on the theoretical analysis of scientific and pedagogical literature, the problem of foreign language training of students of higher educational institutions is considered. Emphasis is placed on the methods of professionally oriented foreign language teaching: purpose, features, methodological principles, methodological approaches. It was emphasized that teaching a foreign language to students, future legal professionals should include a set of practical, general, developmental, professional and educational components. The issues of using interactive teaching methods for better mastering of foreign languages by students in their professional field are discussed. The ways of raising the motivation to study foreign languages are considered, where there is a creation of such conditions in which students could apply their knowledge of a foreign language in practice, focusing on specific areas of application. It is proved that the teacher needs to take into account the interests of students and select tools, forms and methods to meet their language needs in future professional activities. Conclusions were made about the ultimate goal of learning a foreign language in a higher educational institution of the I–II level of accreditation.

Key words: higher educational institution, future specialist, professional training, foreign language, competence approach, educational motivation.